

Vanhemmuustaito-ohjauksen taloudellinen arviointi lasten käytösongelmissa

ELISA RISSANEN
Elisa Rissanen FT, TtM
tutkijatohtori
Itä-Suomen yliopisto

Mielenterveysongelmat ovat yleisiä, ja niistä aiheutuvat yhteiskunnalliset kustannukset ovat valtavat. Erityisesti viime vuosina on huolestuttu lasten ja nuorten mielenterveysongelmien yleisyydestä ja etsitty aktiivisesti keinoja ennaltaehkäistä ja auttaa niin lapsia kuin perheitäkin. Käytöshäiriöt ovat yksi yleisimmistä lasten mielenterveys sairauksista.

Haasteen yleisyyttä voidaan kuvata lasten käytöshäiriöiden esiintyvyyden kautta. Suomalaisen tutkimuksen mukaan 9-vuotiaiden lasten käytöshäiriöiden esiintyvyys on ollut hieman alle 5 prosenttia (Almqvist ym., 1999). Suomessa 5–14-vuotiaita lapsia on noin 600 000, joista esiintyvyyden mukaan noin 28 000 kärsii käytöshäiriöistä (Sotkanet). Erityisesti käytöshäiriöt ovat yleisiä lastensuojelujärjestelmän piirissä olevilla lapsilla ja nuorilla. Joka viidennellä lastensuojelun palveluissa olevalla lapsella tai nuorella on käytöshäiriöitä. (Bronsard ym., 2016.) Kaikkienensa nämä ovat suuria lukuja.

”Joka viidennellä lastensuojelun palveluissa olevalla lapsella tai nuorella on käytöshäiriöitä.”

Käytöshäiriöillä tarkoitetaan toistuvaa tai keskeytymätöntä epäsosiaalista, aggressiivista tai uhmakasta käytöstä. Sairaudenkuvan mukainen käytös poikkeaa äänmukaisista sosiaalisista odotuksista, ja oireiden kesto on yli kuusi kuukautta. (Tautiluokitus ICD-10, 2011.) Käytöshäiriöt vaikuttavat laajasti lapsen lisäksi perheeseen, lähiympäristöön ja yhteiskuntaan. Pitkällä aikavälillä lasten käytöshäiriöt ovat yhteydessä moneen haasteeseen yksilön elämässä. Käytösongelmat liittyvät laajasti heikentyneeseen hyvinvointiin ja

sosiaalisiin suhteisiin, haasteisiin työelämään osallistumisessa ja koulutuksessa sekä lisääntyneeseen rikollisuuteen.

Lasten käytöshäiriöiden ennaltaehkäisyyn ja hoitoon on onneksi kehitetty interventioita, joita tarjotaan osana sosiaali- ja terveyspalveluita sekä varhaiskasvatus- ja koulutuspalveluissa. Väitöskirjassani keskityin vanhemmuustaito-ohjaukseen, sillä sen on osoitettu useiden vaikuttavuustutkimusten mukaan vähentävän käytösongelmia (esim. Leijten ym., 2019; Mingebach ym., 2018). Vanhemmuustaito-ohjaus on psykososiaalisen tuen muoto eli lääkkeetön hoito, jossa lapsen vanhempi osallistuu strukturoituun eli rakenteelliseen hoito-ohjelmaan. Rakenteellisuudella tarkoitetaan sitä, että hoito-ohjelma on jaoteltu teemoihin, joita käsitellään käsikirjan mukaisesti järjestyksessä.

Vanhemmuustaito-ohjauksessa tukea annetaan lapsen sosiaaliseen lähiympäristöön eli vanhemmille ja siten tavoitellaan käytösongelmien vähentymistä. Suomessa käytössä olevia strukturoituja vanhemmuustaito-ohjauksia ovat muun muassa Voimaperheet- ja Ihmeelliset vuodet -interventiot, joista molemmista on vahva näyttö käytösoireiden vähenemisessä (Menetelmäarviot - Kasvun tuki).

”Vanhemmuustaito-ohjauksessa tukea annetaan lapsen sosiaaliseen lähiympäristöön eli vanhemmille ja siten tavoitellaan käytösongelmien vähentymistä.”

Ennaltaehkäisynä tarjottava Voimaperheet-toimintamalli on di-giavusteinen vanhemmuustaito-ohjaus, jota tarjotaan päiväkotij- ja alakouluikäisten lasten käytösongelmiin tai keskittymiseen ja tarkkaavaisuuteen liittyviin vaikeuksiin. Ohjauksen kesto on 11 viikkoa, ja se sisältää vanhemmille internet-alustan, jossa on viikoittain vaihtuvat teemat ja harjoitukset sekä viikoittainen ohjauspuhelu terveydenhuollon ammattilaisen kanssa.

Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmät ovat osa laajaa Ihmeelliset vuodet -ohjelmakokonaisuutta. Kyseinen interventio on tarkoitettu 3–12-vuotiaiden lasten perheille käytösongelmien ennaltaehkäisyyn ja hoitoon. Tavanmukaisesti ryhmämuotoinen Ihmeelliset vuodet -ohjaus kestää 12–20 viikkoa riippuen kohderyhmästä. (Menetelmäarviot - Kasvun tuki.)

Terveystaloustieteen näkökulmasta vanhemmuustaito-ohjauksesta mielenkiintoisen tekee se, että vanhemmuustaito-ohjaukseen liittyy perheiden, sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä yhteiskunnan päätöksentekoa. Tyypillisesti hyvinvoinnin taloustieteen

tavoitteena on yksilöiden mahdollisimman korkea utiliteetti, jolla tarkoitetaan yksilön hyötyä tai tyytyväisyyttä (esim. Barr, 2004). Kyseinen yksilöiden hyöty on riippuvainen terveydestä, johon yksilöt investoivat terveyspalveluiden käytöllä. Tämä perinteinen yksilön hyötyyn tukeutuva lähestymistapa ei kuitenkaan kuvaa tilannetta, joka syntyy, kun vanhempi investoi lapsensa terveyteen ja hyvinvointiin. Tästä hyvä esimerkki on vanhemmuustaito-ohjaus, jossa vanhemmat investoivat aikaansa ja mahdollisesti muita resursseja.

Pohdin pitkään, kuinka tuoda näkyviin vanhemman päätöksentekoteko, joka koskee lasten sosiaali- ja terveyspalveluita. Ruotsalainen tutkija Jacobson (2000) oli pohtinut jo aikaisemmin vastaavan tapaista kysymystä laajemmin, joten hyödynsin hänen jäsenystään perheiden palveluiden kysynnästä. Mallissa perheeseen suhtaudutaan kaikkien sen perheenjäsenten hyötyjen yhteissummana, ja korkeimman hyödyn saavuttamiseen on käytössä koko perheen aika ja muut resurssit (Jacobson, 2000).

Sosiaali- ja terveydenhuollon päätöksentekijät tai laajemmin yhteiskunnan päätöksentekijä puolestaan päättävät rajallisten resurssien käytöstä. Tavoitteena on, että resurssit käytetään mahdollisimman tehokkaasti tuottamaan hyvinvointia ja terveyttä sekä niin, että hyödyt ja kustannukset jakaantuvat oikeudenmukaisesti. Nämä tavoitteet näkyvät myös tämän hetken julkisessa keskustelussa.

Resurssien rajallisuuden vuoksi kaikkia palveluita ei voida tarjota, ja tehtyjen valintojen vaihtoehtokustannuksena menetetään resurssien vaihtoehtoisesta käytöstä saatavissa oleva hyvinvointi. Vaikuttavuustiedon lisäksi tarvitaan tietoa palveluiden kustannusvaikuttavuudesta. Taloudellisella arvioinnilla tuotetaan tietoa yhteiskunnan tai sosiaali- ja terveydenhuollon päätöksenteon tueksi. Terveystaloustieteessä yleisesti käytetyn määritelmän mukaan ”Taloudellinen arviointi on vaihtoehtoisten toimintatapoja kustannusten ja seurausten vertaileva analyysi” (Drummond ym., 2015).

”Kustannusvaikuttavuusanalyysit tuottavat tietoa siitä, millainen arvioitava interventio on vaikuttavuudeltaan ja kustannuksiltaan suhteessa vertailtavaan vaihtoehtoon.”

Kustannusvaikuttavuusanalyysi on yleisin taloudellisen arvioinnin analyysityyppi, joka soveltuu myös vanhemmuustaito-ohjauksen analysointiin. Siinä käytetään yhtä vaihtoehtoilta yhteistä vaikuttavuustulosmuuttujaa. Vaikuttavuuden tulosmuuttuja voi olla sairauskohtainen kuten esimerkiksi käytösongelmien määrä tai yleisempi kuten laatupainotetut elinvuodet eli QALYt (Quality-adjusted life year), jotka soveltuvat laajemmin terveyshyötyjen mittaamiseen. (esim. Drummond ym., 2015.) Kustannusvaikuttavuusanalyysit tuottavat tietoa siitä, millainen arvioitava interventio on vaikuttavuudeltaan ja kustannuksiltaan suhteessa vertailtavaan vaihtoehtoon. Usein uusi interventio on vaikuttavampi ja kalliimpi, jolloin päätöksentekijän tulee punnita maksuhalukkuuttaan suhteessa vaikuttavuuteen. Eli onko intervention lisävaikutus lisäkustannusten arvioinen?

Väitöskirjani tarkoituksena oli tuottaa tietoa päätöksentekijöille lasten käytösongelmien kustannuksista ja ennaltaehkäisevien vanhemmuustaito-ohjausten kustannusvaikuttavuudesta. Väitöskirjani koostuu neljästä osatutkimuksesta, joista ensimmäisessä tutkin

lasten käytösongelmiin liittyviä pitkän aikavälin julkisten palveluiden kustannuksia ja kolme osatutkimusta tarkasteli vanhemmuustaito-ohjauksen kustannusvaikuttavuutta käytöshäiriöiden ennaltaehkäisyssä. Kuvaan seuraavaksi tarkemmin osatutkimuksiin liittyvän aikaisemman tutkimuksen, käyttämäni aineistot ja menetelmät sekä tulokset.

”Väitöskirjani tarkoituksena oli tuottaa tietoa päätöksentekijöille lasten käytösongelmien kustannuksista ja ennaltaehkäisevien vanhemmuustaito-ohjausten kustannusvaikuttavuudesta.”

Ensimmäisessä osatutkimuksessa (Rissanen ym., 2022) kuvasimme lasten käytösongelmien taloudellista taakkaa, joka voidaan määritellä muun muassa yhteiskunnalle koituvien kustannusten kautta. Aikaisempien tutkimusten mukaan lasten käytösongelmat ovat yhteydessä korkeampiin julkisten palveluiden kustannuksiin verrattuna lapsiin, joilla ei ole käytösongelmia. Kuitenkin pitkän aikavälin tutkimuksia julkisten palveluiden kustannuksista on niukasti, ja tutkimusotokset ovat pieniä. Lapsuuden käytösongelmien taloudellisia vaikutuksia ei ole aikaisemmin tutkittu Suomessa.

Väitöskirjan ensimmäisessä osatutkimuksessa (Rissanen ym., 2022) tarkastelimme, millaisiin julkisten palveluiden kustannuksiin 8-vuotiaiden lasten lapsuuden käytösongelmat olivat yhteydessä 23 vuoden ajanjaksolla verrattuna lapsiin, joilla ei ollut käytösongelmia. Tutkimusaineistona toimi Lapset 1981 -kohorttiaineisto. Kyseinen kohorttiaineisto on Suomen laajuinen edustava 10 prosentin syntymäkohortti vuonna 1981 syntyneistä lapsista. Käyttämämme aineiston koko oli 5 011 yksilöä, jotka jaettiin vanhemman ja opettajan käytös- ja epäsosiaalisten oireiden arvioiden mukaan kolmeen ryhmään: vähäisen, keskitason ja runsaan käyttöoireilun ryhmät. Kohorttiaineistoon yhdistimme kolme suomalaista rekisteriaineistoa, jotka olivat terveydenhuollon hoitoilmoitusrekisteri, sairausvakuutuksesta korvattavien lääketoimitusten rekisteri ja poliisin tietoon tullut rikollisuus -rekisteri. Pitkän aikavälin kustannuksia kuvailevan analyysimme mukaan lapsuuden runsas käyttöoireilu on yhteydessä noin nelinkertaisiin näitä kolmea kustannuserää tarkastellessa verrattuna lapsiin, joilla oli vähäistä käyttöoireilua.

”Kustannusten kuvailu ei kuitenkaan auta ratkaisemaan, mitä lasten käytösongelmille tulisi tehdä.”

Kustannusten kuvailu ei kuitenkaan auta ratkaisemaan, mitä lasten käytösongelmille tulisi tehdä. Kolme viimeistä osatutkimusta keskittyivät vanhemmuustaito-ohjauksen kustannusvaikuttavuuteen. Väitöskirjan toisessa osatutkimuksessa, jonka julkaisimme jo vuonna 2018, kokosimme vanhemmuustaito-ohjauksen aikaisemman taloudellisen arviointitutkimuksen systemaattisen kausatutkimuksen avulla (Rissanen ym., 2018). Katsaus keskittyi

vanhemmuustaito-ohjauksiin, joita tarjottiin alle kouluikäisten lasten vanhemmille, ja siihen valittiin vain tutkimuksia, joissa vanhemmalla ei ollut lapsen kasvuun ja kehitykseen vaikuttavaa ongelmaa. Toteutimme kirjallisuushaun 16 tietokannasta kesäkuussa 2015 ja päivitimme haun marraskuussa 2016.

Tulostemme mukaan tutkimuksia löytyi tuolloin niukasti, vain 12 kappaletta, joista noin puolet tarkasteli lapsen käytösongelmien tai antisosiaalisen käytöksen vähentämiseen tähtääviä vanhemmuustaito-ohjauksia. Tutkimuksissa oli yleisesti menetelmällisiä puutteita. Kun tarkastelu keskitettiin vain lasten käytösongelmiin ja epäsosiaaliseen käytökseen kohdennettuihin interventioihin, vain kaksi tutkimusta oli toteutettu hyvin tutkimusmenetelmin (Edwards ym., 2007; O'Neill ym., 2013). Molemmat tutkimukset arvioivat Ihmeelliset vuodet -vanhemmuustaito-ohjauksen kustannusvaikuttavuutta 6 kuukauden seuranta-ajalla, ja ne oli toteutettu asuinalueilla, joilla asuu sosioekonomisesti muita heikommassa asemassa olevia. Kustannusvaikuttavuusanalyysin tulosten tulkinta on riippuvainen päätöksentekijän maksuhalukkuudesta eli siitä, onko päätöksentekijä halukas maksamaan lisäkustannuksen vaikuttavuuden saavuttamiseksi.

Katsauksen julkaisun jälkeen vanhemmuustaito-ohjausten taloudellisia arviointeja on julkaistu kasvavissa määrin. Vuonna 2022 julkaistiin vanhemmuustaito-ohjausten taloudellisista arvioinneista systemaattinen katsaus, jonka mukaan ennaltaehkäisevät vanhemmuustaito-ohjaukset ovat todennäköisesti kustannusvaikuttavia (Sampaio ym., 2022). Kuitenkin digiavusteisten vanhemmuustaito-ohjausten taloudellinen arviointitutkimus on ollut huomattavan vähäistä, ja vanhemmuustaito-ohjauksen kustannusvaikuttavuutta ei ole tutkittu lastensuojelun parissa olevilla perheillä, vaikka käytöshäiriöiden esiintyvyys on kyseisessä kohdejoukossa erityisen yleistä. Lisäksi tietääksemme vanhemmuustaito-ohjausta ei ole aikaisemmin taloudellisesti arvioitu Suomen palvelujärjestelmässä.

Väitöskirjan osatutkimukset 3 ja 4 olivat molemmat lasten käytöshäiriöiden ennaltaehkäisyä tavoittelevien vanhemmuustaito-ohjausten kustannusvaikuttavuustutkimuksia. Osatutkimuksessa 3 vertasimme digiavusteista Voimaperheet-vanhemmuustaito-ohjausta lyhyeen psykoedukaatioon kahden vuoden seuranta-ajalla (Rissanen ym., 2024a). Tutkimusaineisto pohjautui 4-vuotiaiden lasten neuvolaseulontaan ja sisälsi 464 lasta. Lapset oli jaettu satunnaisesti tasan Voimaperheet-vanhemmuustaito-ohjaukseen ja lyhyeen psykoedukaatioon. Tulostemme mukaan Voimaperheet-vanhemmuustaito-ohjaus oli vaikuttavampi ja kalliimpi kuin lyhyt psykoedukaatio, jonka vuoksi sen kustannusvaikuttavuus riippuu päätöksentekijän maksuhalukkuudesta vaikuttavuutta kohtaan.

Väitöskirjan viimeisessä eli neljännessä osatutkimuksessa verrattiin Ihmeelliset vuodet -vanhemmuustaito-ohjausta tavanmukaiseen tukeen lastensuojelun ja muiden perheen tukien piirissä olevilla perheillä (Rissanen ym., 2024b). Tutkimusaineistoon sisältyi 102 lasta, jotka olivat iältään 3–7-vuotiaita. Kyseiset lapset jaettiin satunnaisesti Ihmeelliset vuodet -ryhmään ja tavanmukaisen tuen ryhmään. Kustannusvaikuttavuutta arvioimme heti Ihmeelliset vuodet -ryhmien päätyttyä ja yhden vuoden kuluttua ryhmien päättymisestä. Muun perheiden palveluidenkäytön kustannusten tarkastelun mahdollistamiseksi yhdistimme tutkimusaineistoon suomalaisia rekisteriaineistoja lasten ja äitien sosiaali- ja terveyspalveluiden käytöstä. Nämä rekisteriaineistot olivat terveydenhuollon hoitoilmoitusrekisteri, perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitusrekisteri, sosiaalihuollon hoitoilmoitusrekisteri ja lastensuojelurekisteri.

Ihmeelliset vuodet vanhemmuustaito-ohjauksen kustannusvaikuttavuustutkimuksen tulos ei ollut yksiselitteinen. Ryhmän päättyessä Ihmeelliset vuodet -vanhemmuustaito-ohjauksen kustannusvaikuttavuus riippuu valitusta vaikuttavuuden tulosmuuttujasta. Ihmeelliset vuodet -ryhmä joko ei ole kustannusvaikuttava, tai tuloksen tulkinta on riippuvainen päätöksentekijän maksuhalukkuudesta vaikuttavuutta kohtaan. Yhden vuoden seurannassa Ihmeelliset vuodet -vanhemmuustaito-ohjaus ei eronnut vaikutuksiltaan tai kustannuksiltaan tavanmukaisesta tuesta lastensuojelun ja muiden perheen tuen palveluiden piirissä olevilla perheillä.

”Lasten käytösongelmat ovat yhteydessä suuriin yhteiskunnallisiin kustannuksiin ja vanhemmuustaito-ohjauksen kustannusvaikuttavuus ei ole yksiselitteistä.”

Katson osoittaneeni väitöskirjassani, että lasten käytösongelmat ovat yhteydessä suuriin yhteiskunnallisiin kustannuksiin ja vanhemmuustaito-ohjauksen kustannusvaikuttavuus ei ole yksiselitteistä. Se riippuu vanhemmuustaito-ohjauksesta, kohderyhmästä, seuranta-ajasta, vaikuttavuuden tulosmuuttujasta ja päätöksentekijän maksuhalukkuudesta vaikuttavuutta kohtaan. Tutkimukseni vahvistaa käsityksiä siitä, että yhteiskunnan tulisi etsiä keinoja käytösongelmien vähentämiseen. On kuitenkin vasta vähän vanhemmuustaito-ohjausten taloudellisia arviointeja, joiden menetelmät olisivat laadukkaasti toteutettu. Tutkimus tuo uutta tietoa digiavusteisen Voimaperheet-vanhemmuustaito-ohjauksen ja lastensuojelun sekä muiden perheen tuen palveluiden piirissä oleville perheille tarjotun Ihmeelliset vuodet -vanhemmuustaito-ohjauksen kustannusvaikuttavuudesta. Tulokset eivät ole yksiselitteisiä, sillä tutkimukset hyödyntävät vaikuttavuusmuuttujia, joille ei ole olemassa päätöksentekijän maksuhalukkuuden kynnyisarvoa.

”Tutkimuksen avulla voidaan varmistaa interventioiden tuottavan haluttuja tuloksia ja olevan niihin panostetun rahan arvoisia.”

Taloudellisten arviointien toteutuksessa olisi tärkeää huomioida päätöksentekijöiden tietotarpeet ja yhtäläiset menetelmät tulosten vertailtavuuden mahdollistamiseksi. Interventioiden vaikuttavuus- ja kustannusvaikuttavuusanalyysit voivat tukea päätöksentekoa. Tutkimuksen avulla voidaan varmistaa interventioiden tuottavan haluttuja tuloksia ja olevan niihin panostetun rahan arvoisia. Lasten käytösongelmien esiintyvyys on yleistä lastensuojelun palveluiden piirissä olevilla perheillä. Erityisesti siellä olisi tarvetta vaikuttavien ja kustannusvaikuttavien interventioiden kehittämiseksi ja tunnistamiseksi. Tätä kautta myös sosiaalipalveluiden vaikuttavuus- ja kustannusvaikuttavuustutkimus vahvistuisi. ●

LÄHTEET:

- Almqvist, F., Puura, K., Kumpulainen, K., Tuompo-Johansson, E., Henttonen, I., Huikko, E., ... & Tamminen, T. (1999). Psychiatric disorders in 8-9-year-old children based on a diagnostic interview with the parents. *Eur Child Adolesc Psychiatry*, 8, 17–28. <https://doi.org/10.1007/pl00010699>
- Barr, N. A. (2004). *The Economics of the Welfare State*. Oxford University Press.
- Bronsard, G., Alessandrini, M., Fond, G., Loundou, A., Auquier, P., Tordjman, S. & Boyer, L. (2016). The Prevalence of Mental Disorders Among Children and Adolescents in the Child Welfare System: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Medicine*, 95(7), e2622. <https://doi.org/10.1097/MD.0000000000002622>
- Drummond, M., Sculpher, M., Claxton, K., Stoddart, G. & Torrance, G. (2015). *Methods for the economic evaluation of health care programmes* (Fourth edition). Oxford University Press.
- Edwards, R. T., Cécillechair, A., Bywater, T., Hughes, D. A. & Hutchings, J. (2007). Parenting programme for parents of children at risk of developing conduct disorder: Cost effectiveness analysis. *BMJ (Clinical Research Ed.)*, 334(7595), 682. <https://doi.org/10.1136/bmj.39126.699421.55>
- Jacobson, L. (2000). The family as producer of health—An extended Grossman model. *Journal of Health Economics*, 19(5), 611–637. [https://doi.org/10.1016/s0167-6296\(99\)00041-7](https://doi.org/10.1016/s0167-6296(99)00041-7)
- Leijten, P., Gardner, F., Melendez-Torres, G. J., van Aar, J., Hutchings, J., Schulz, S., Knerr, W. & Overbeek, G. (2019). Meta-Analyses: Key Parenting Program Components for Disruptive Child Behavior. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 58(2), 180–190. <https://doi.org/10.1016/j.jaac.2018.07.900>
- Menetelmäarviot - Kasvun tuki. (n.d.). Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö. Haettu osoitteesta <https://kasvuntuki.fi/menetelmaarviointi/menetelmat/>
- Mingebach, T., Kamp-Becker, I., Christiansen, H. & Weber, L. (2018). Meta-meta-analysis on the effectiveness of parent-based interventions for the treatment of child externalizing behavior problems. *PLOS ONE*, 13(9), e0202855. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0202855>
- O’Neill, D., McGiloway, S., Donnelly, M., Bywater, T. & Kelly, P. (2013). A cost-effectiveness analysis of the Incredible Years parenting programme in reducing childhood health inequalities. *The European Journal of Health Economics*, 14(1), 85–94. <https://doi.org/10.1007/s10198-011-0342-y>
- Rissanen, E., Kankaanpää, E., Surakka, A. & Vornanen, R. (2018). Vanhemmuuden varhaisen tuen interventioiden kustannusvaikuttavuus. Systemaattinen katsaustutkimus. *Yhteiskuntapolitiikka*, 62–72. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201802143417>
- Rissanen, E., Karjalainen, P., Kiviruusu, O., Kankaanpää, E., Aronen, E. T., Haula, T., ... & Linnosmaa, I. (2024b). Cost-effectiveness of a parenting program to reduce children’s behavioral problems among families receiving child protection services and other family support services – A randomized controlled trial. *Children and Youth Services Review*, 158, 107491. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2024.107491>
- Rissanen, E., Kuvaja-Köllner, V., Elonheimo, H., Sillanmäki, L., Sourander, A. & Kankaanpää, E. (2022). The long-term cost of childhood conduct problems: Finnish Nationwide 1981 Birth Cohort Study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 63(6), 683–692. <https://doi.org/10.1111/jcpp.13506>
- Rissanen, E., Kuvaja-Köllner, V. & Kankaanpää, E. (2024a). Preventive parent training for early childhood disruptive behaviour – 2-year cost-effectiveness analysis from a randomized clinical trial. *The Journal of Mental Health Policy and Economics*, hyväksytty julkaistavaksi.
- Sampaio, F., Nystrand, C., Feldman, I. & Mihalopoulos, C. (2022). Evidence for investing in parenting interventions aiming to improve child health: A systematic review of economic evaluations. *European Child & Adolescent Psychiatry*. <https://doi.org/10.1007/s00787-022-01969-w>
- Sotkanet. (n.d.). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/index>
- Tautiluokitus ICD-10. (2011). Luokitukset, termistöt ja tilasto-ohjeet. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/handle/10024/80324>

Terveystieteiden maisteri Elisa Rissasen väitöskirja Vanhemmuustaito-ohjauksen taloudellinen arviointi lasten käytösongelmissa tarkastettiin Itä-Suomen yliopiston yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunnassa 5.4.2024. Vastaväittäjänä toimi dosentti, työelämäprofessori Juha Laine Helsingin yliopistosta, Itä-Suomen yliopistosta, Turun yliopistosta ja Roche Oy:stä ja kustoksena tutkimusjohtaja Eila Kankaanpää Itä-Suomen yliopistosta. Alkuperäistä lektiota on muokattu Kasvun tuki -aikakauslehteä varten.